

Sygn. akt I C 152/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Dutkiewicz

Protokolant: stażysta Marzena Bożyk

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2022 r.

w B. na rozprawie

sprawy z powództwa **J. D., P. D.**

przeciwko **(...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I ustala nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) zawartej dnia 16 marca 2006 r. między P. D. i J. D., a (...) Bank (...) S.A. w G. – poprzednikiem prawnym pozwanego;

II zasądza od pozwanego (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów J. D. i P. D.:

- kwotę 75 505,40 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy pięćset pięć złotych 40/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 7 listopada 2019 r. do dnia zapłaty;

- kwotę 14 661,17 CHF (czternaście tysięcy sześćset sześćdziesiąt jeden franków szwajcarskich 17/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 3 marca 2021 r. do dnia zapłaty;

III zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 7 025 zł (siedem tysięcy dwadzieścia pięć złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu i zawiadania do próby ugodowej.

SSO Agnieszka Dutkiewicz

Sygn. akt I C 152/21

UZASADNIENIE

Powodowie J. D. i P. D. z uwagi na bezwzględną nieważność umowy o kredyt nr (...)06- (...) z dnia 16 marca 2006 r. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Banku (...) S.A. w W. na swoją rzecz łącznie kwot 75.505,40 zł i 14.661,17 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 75.505,40 zł od dnia 7 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 14.661,17 CHF od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu niniejszego pisma do dnia zapłaty z tytułu zwrotu wszystkich świadczeń otrzymanych od strony powodowej przez pozwanego i jego poprzednika prawnego (...) Bank (...) S.A. w okresie od dnia 25 kwietnia 2009 r. do dnia 25 marca 2019 r. na podstawie w/w umowy, jako świadczeń nienależnych oraz o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego między stronami wynikającego

z umowy o kredyt nr (...)06- (...), zawartej dnia 16 marca 2006 r. między stroną powodową, a poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A.

Ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd związania stron umową o kredyt co do zasady powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz łącznie kwot 20.988,94 zł i 14.661,17 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 20.988,94 zł od dnia 7 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 14.661,17 CHF od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu niniejszego pisma do dnia zapłaty, z tytułu zwrotu świadczeń strony powodowej w części nienależnie pobranej przez pozwanego i jego poprzednika prawnego (...) Bank (...) S.A. w okresie od dnia 25 kwietnia 2009 r. do dnia 25 marca 2019 r. na podstawie abuzywnych postanowień denominacyjnych w umowie o kredyt nr (...)06- (...) zawartej dnia 16 marca 2006 r.

Nadto strona powodowa domagała się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej oraz kosztów wywołanych próbą ugodową przed Sądem Rejonowym dla Warszawy - Mokotowa, sygn. akt II Co 2145/19 - wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia zasądzającego koszty do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że powodowie jako konsumenci zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę o kredyt hipoteczny nr (...)06- (...) denominowany, udzielony w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość 61.619,36 CHF. Aneksiem z dnia 8 sierpnia 2006 r. kwotę kredytu zwiększono do 78.147,60 CHF. Kredyt był przeznaczony na dokończenie budowy domu jednorodzinnego. Powodowie podnosili, że zarekomendowano im zawarcie kredytu denominowanego do franka szwajcarskiego, nie przedstawiając symulacji tego kredytu, która zawierałaby jasne i zrozumiałe informacje o opłatach okołokredytowych, zasadach waloryzacji kredytu i rat do waluty obcej, mechanizmie spreadu walutowego oraz wpływie wahan kursu tej waluty na wyrażoną w PLN wysokość zarówno raty jak i całego salda zadłużenia w perspektywie długookresowej. Powodowie podali, że zapewniano ich o stabilności wysokości kursu waluty denominacji, co ostatecznie przekonało ich do wyboru tego rodzaju kredytu. W ocenie strony powodowej, na etapie przedkontraktowym pozwany nie poinformował strony powodowej w sposób prosty, klarowny i zrozumiały, a jednocześnie pełny, o ryzyku ekonomicznym wiążącym się z zawarciem umowy kredytu denominowanego do waluty obcej.

Dalej powodowie podnieśli, że część przedmiotowo istotnych postanowień umowy, wynikających z wzorca umowy stosowanego przez poprzednika prawnego tworzy łącznie mechanizm waloryzacji kredytu i rat kredytu walutą obcą. Strona powodowa wyjaśniła, że świadczenie banku zostało przeliczone w oparciu o jednostronnie ustalony miernik wartości, tj. kurs kupna tej waluty z Tabeli kursów banku na dzień uruchomienia kredytu. Zdaniem powodów wzorzec umowny przygotowany przez bank zawiera w sobie postanowienia prowadzące do istotnej modyfikacji stosunku prawnego oraz narusza zasadę swobody umów.

Strona powodowa zaznaczyła, że zawarta z pozwanym bankiem umowa jest sprzeczna z właściwością (naturą stosunku) umowy o kredyt i prowadzi do obejścia prawa. Zwróciła uwagę, że pozwany mógł dowolnie wpływać na zakres zobowiązań obu stron, co zaprzecza naturze stosunku obligacyjnego w rozumieniu art. 353¹ k.c. Powodowie zarzucali przedmiotowej umowie także kształtowanie praw i obowiązków powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszenie zasady równości stron, poprzez uprzywilejowanie banku w zakresie stworzenia jednostronnego mechanizmu regulującego wysokość zobowiązań stron oraz narzuceniu licznych zabezpieczeń spłaty kredytu. Strona powodowa podkreśliła, że powyższe okoliczności świadczą o nieważności umowy na podstawie art. 58 k.c. W konsekwencji uznania umowy za nieważną, powodowie wnieśli o zasądzenie spełnionych przez powodów w wyniku wykonywania umowy nienależnych świadczeń. Jako podstawę swoich roszczeń strona powodowa wskazała art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 i z art. 58 § 1 k.c.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia

uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Pozwany zakwestionował roszczenie powodów co do zasady, jak i co do wysokości.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że ocena i decyzja co do wyboru oferty pozwanego należała wyłącznie do klienta. Strona pozwana zwróciła uwagę, że przy zawieraniu umowy powodom była przedstawiona i wyjaśniona istota mechanizmu kredytu w walucie obcej denominowanego do waluty polskiej oraz różnice między kredytem złotówkowym a denominowanym. Pozwany bank zaznaczył jednocześnie, że powodów poinformowano o ryzykach, jakie wiążą się z tego rodzaju kredytami, tj. ryzyku zmian kursu waluty oraz ryzyku zmian stóp procentowych.

Pozwany podkreślił, że postanowienia umowy odnoszące się do wypłaty i spłaty kredytu stanowiły przedmiot indywidualnych uzgodnień stron zgodnie z art. 385¹ k.c. Strona pozwana zaznaczyła, że powodowie dokonali wyboru odnośnie tego jaki kredyt ma im zostać udzielony, jakie mają być warunki umowy kredytowej, a także dokonali wyboru zasad wypłaty i spłaty. Zdaniem pozwanego banku wszystkie główne świadczenia stron wyrażone w umowie miały jednoznaczne brzmienie, zostały określone w walucie CHF w sposób niebudzący wątpliwości interpretacyjnych. Dalej pozwany wskazał, że brak jest podstaw do uznania postanowień umowy za abuzywne oraz kwestionowania tych postanowień jako kształtujących prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz naruszających ich interesy. Strona pozwana podkreśliła, że powodom wyjaśniono istotę i konstrukcję kredytu denominowanego oraz zasady wypłaty i spłaty kredytu.

Z ostrożności procesowej na wypadek uznania umowy za nieważną pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska zajęte w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 16 marca 2006 r. powodowie J. D. i P. D. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. (obecnie: (...) Bank (...) S.A. w W.) umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...). Powodowie umowę zawarli jako konsumenci.

Umowa składała się z części ogólnej ((...)) i części szczególnej ((...)). W sprawach nieuregulowanych umową zastosowanie mają postanowienia „Ogólnych warunków udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H.”.

W § 1 (...) wskazano, że kredyt denominowany udzielony był w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 61.619,36 CHF z przeznaczeniem na finansowanie inwestycji polegające na dokończeniu budowy domu jednorodzinnego w M.. Okres kredytowania został określony od 16 marca 2006 r. do 25 marca 2031 r.

Anekssem nr (...) strony zwiększyły kredyt o kwotę stanowiącą równowartość 16.528,24 CHF.

Wypłata kwoty miała nastąpić w złotych z zastosowaniem mechanizmu tzw. denominacji opisanego w § 1 ust. 2 (...) tj. została przeliczona według kursu kupna tej waluty zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku, w dniu uruchomienia środków. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej zmiana kursu waluty miała wpływać na wypłacane przez bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty miał ponosić kredytobiorca (§ 1 ust. 3 (...)).

Kredyt miał podlegać spłacie w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Spłata kredytu miała następować zgodnie z harmonogramem spłaty z zastosowaniem mechanizmu opisanego w § 13 ust. 7 (...) tj. w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej spłata miała następować w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, a do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosowano kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu spłaty.

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej, powiększanej o marżę banku. Stopa bazowa odpowiadała stawce LIBOR 3M w przypadku kredytów denominowanych w CHF (§ 2 (...)). Oprocentowanie kredytu w dniu zawarcia umowy wynosiło 3.38 % p.a., a marża banku w dniu udzielenia kredytu wynosiła 2 % p.a. (§ 1 (...)).

Na wiosek powodów o zmianę waluty spłaty strony zawarły w dniu 2 lutego 2015 r. porozumienie, zgodnie z którym spłata może być dokonywana bezpośrednio w walucie kredytu.

Dowody: umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) z dnia 16 marca 2006 r. (k. 31-37 i 99-105 akt), Ogólne warunki udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H. (k. 38-42 akt), odpis KW nr (...) (k. 43 akt), aneks nr (...) (k. 44-45 i 106-107 akt), porozumienie z dnia 2 lutego 2015 r. (k. 46-47 i 108-109 akt), wniosek o kredyt hipoteczny wraz z załącznikami (k. 110-113 akt), wniosek o zmianę waluty spłaty (k. 114-117 akt), umowa przelewu wierzytelności z polisy ubezpieczeniowej (k. 122-123 akt), zawiadomienia o wysokości rat (k. 126-129 akt)

Przedstawiciel banku informował powodów, że kurs CHF jest stabilny. Polecano im kredyt w CHF, gdyż rata kredytu w porównaniu z kredytem złotowym była niższa. Powodom nie wytłumaczono w przejrzysty sposób mechanizmu indeksacji kredytu oraz tego, czym są tabele kursowe i jak ustalany jest kurs CHF. Umowa zawarta została przez strony z wykorzystaniem przedłożonego przez bank wzorca umownego bez możliwości negocjacji jej treści.

Dowody: umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) z dnia 16 marca 2006 r. (k. 31-37 i 99-105 akt), zeznania powodów (k. 375-377 akt)

Powodowie dokonywali regularnej spłaty kredytu. W ramach wykonywania umowy wpłacili na rzecz pozwanego banku kwotę 75.505,40 zł i kwotę 14.661,17 CHF w okresie od dnia 25 kwietnia 2009 r. do dnia 25 marca 2019 r.

Dowody: zaświadczenie o dokonanych wpłatach (k.48-52 i 131-135 akt), zeznania powodów (k. 375-377 akt)

Pismem z dnia 11 czerwca 2019 r. powodowie złożyli pozwanemu reklamację umowy o kredyt nr (...)06- (...) z dnia 16 marca 2006 r. z uwagi na jej nieważność. J. wezwali pozwanego do zapłaty niezwłocznie kwoty 130.139,03 zł tytułem nienależnie pobranych świadczeń z tytułu rat kredytowych w okresie od 25 czerwca 2009 r. do dnia 25 marca 2019 r.

W odpowiedzi na reklamację pozwany pismem z dnia 1 lipca 2019 r. wskazał, że nie widzi podstaw do uwzględnienia zgłoszonych roszczeń.

Dowody: reklamacja z dnia 11 czerwca 2019 r. (k. 61-64 akt), odpowiedź na reklamację (k. 65 akt)

Powodowie złożyli także wniosek z dnia 16 kwietnia 2019 r. o zawiązanie do próby ugodowej do Sądu Rejonowego dla Warszawy- Mokotowa w zakresie żądania zapłaty w związku z nieważnością umowy o kredyt nr (...)06- (...) z dnia 16 marca 2006 r.

Do zawarcia ugody nie doszło, gdyż uczestnik (...) Bank (...) S.A. w W. nie stawiał się na posadzeniu.

Dowody: wniosek o zawiązanie do próby ugodowej (k. 66-70 akt), protokół z posiedzenia w sprawie zawiązania do próby ugodowej (k. 73 akt)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie w/w dokumentów złożonych przez strony w toku postępowania, jak również na podstawie zeznań powodów.

Sąd uznał za wiarygodne oraz przydatne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy dokumenty zebrane w aktach sprawy, albowiem zostały one sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla danego typu dokumentów. Ponadto autentyczność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu ani stron postępowania.

Za wiarygodne Sąd uznał zeznania powodów na okoliczności związane z zawarciem umowy. Powodowie przedstawili okoliczności, w których zaproponowano im zawarcie umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF. Jako konsumenci, a zatem słabsza strona obrotu gospodarczego polegali na zaufaniu wobec banku, który zapewniał ich o korzystności wyboru kredytu waloryzowanego do waluty CHF, jak również o stabilności kursu franka szwajcarskiego.

Sąd nie kwestionując ich autentyczności i prawdziwości, uznał dowody z dokumentów złożonych przez pozwanego, a nieujawnionych w stanie faktycznym za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. W ocenie Sądu zaoferowane przez pozwanego dowody wskazują na istnienie różnych ocen prawnych kredytów, jak i na szerokie tło ekonomiczne kredytów oraz kredytów indeksowanych. Wskazać jednak należy, że przeprowadzenie prawnej oceny umowy zastrzeżone jest dla Sądu. Dowody te nie miały żadnego znaczenia procesowego z punktu widzenia analizy spornej umowy kredytu oraz oceny czy jest ona zgodna z prawem i czy zawiera klauzule niedozwolone. Powołane dokumenty zawierały treści oderwane od konkretnej umowy, która jest przedmiotem sporu.

Za nieprzydatne dla ustaleń faktycznych Sąd uznał przeprowadzone dowody z zeznań J. P., H. B. oraz A. O.. Świadkowie ci odnosili się w swoich zeznaniach jedynie do ogólnych zasad zawierania kredytów, nie wskazując na okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy, wobec tego nie posiadali wiedzy istotnej z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął także dowód z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości finansowej, ekonomii i bankowości jako nieistotny dla rozstrzygnięcia, gdyż Sąd uznał umowę za nieważną w całości, a wysokość pobranych rat wynikała wprost z zaświadczenia o dokonanych spłatach.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego (...) Banku (...) S.A. w W. na swoją rzecz łącznie kwotę 75.505,40 zł i 14.661,17 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 75.505,40 zł od dnia 7 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 14.661,17 CHF od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu niniejszego pisma do dnia zapłaty z tytułu zwrotu wszystkich świadczeń otrzymanych od strony powodowej przez pozwanego i jego poprzednika prawnego (...) Bank (...) S.A. w okresie od dnia 25 kwietnia 2009 r. do dnia 25 marca 2019 r. na podstawie w/w umowy, jako świadczeń nienależnych z uwagi na bezwzględnie nieważność umowy w całości oraz ustalenia nieistnienia stosunku prawnego między stronami wynikającego z umowy o kredyt nr (...)06- (...) zawartej dnia 16 marca 2006 r. między stroną powodową, a poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A.

W pierwszej kolejności Sąd pragnie zwrócić uwagę, że roszczenie powodów o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz pozwanego nie przedawniło się. Na podstawie art. 118 zd. pierwsze k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. W doktrynie dominuje stanowisko, że kredyt spłacany w ratach jest w istocie świadczeniem jednorazowym, a nie okresowym, bowiem stanowi jedną całość. Żądania powodów o zapłatę opierały się na żądaniu zwrotu świadczenia nienależnego, czyli art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Zgodnie z przepisami intertemporalnymi- art. 5 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. W związku z tym, w niniejszej sprawie liczy się 10-letni termin przedawnienia. Ponadto w oparciu o stanowisko TSUE wyrażone w wyroku z dnia 22 kwietnia 2021 r. (sygn. C-485/19) bieg przedawnienia roszczeń z tytułu zawartych w umowie klauzul niedozwolonych biegnie od momentu powzięcia wiedzy o nich. Co do tej kwestii wypowiedział się także Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021 r., której została nadana moc zasady prawnej. Wskazano w niej, iż kierując się dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, należy uznać, że bieg terminu przedawnienia roszczeń restytucyjnych konsumenta nie może się rozpocząć zanim dowiedział się on lub, rozsądnie

rzecz ujmując, powinien dowiedzieć się o niedozwolonym charakterze postanowienia. Należy bowiem uznać, że dopiero wówczas mógł wezwać przedsiębiorcę do zwrotu świadczenia (por. art. 455 k.c.), tj. podjąć czynność, o której mowa w art. 120 § 1 k.c. Powodowie wnioskiem z dnia 16 kwietnia 2019 r. zawezwali pozwanego do próby ugodowej w zakresie umowy łączącej strony, a pismem z dnia 11 czerwca 2019 r. złożyli pozwanemu reklamację dotyczącą przedmiotowej umowy oraz wezwali pozwanego do zapłaty określonej kwoty tytułem nienależnych świadczeń z uwagi na nieważność umowy stron, zatem należy uznać, iż najpóźniej od tych momentów powzięli wiedzę o istnieniu klauzul abuzywnych w umowie, którą zawarli z pozwanym. W konsekwencji należy stwierdzić, że obowiązujący powodów 10-letni okres przedawnienia w dniu wniesienia pozwu nie upłynął. Ponadto umowa kredytu nie została wypowiedziana, a powodowie w pozwie wniesli o stwierdzenie nieważności stosunku prawnego. Takie roszczenia się natomiast nie przedawniają.

W sprawie bezsporne było, że w dniu 16 marca 2006 r. powodowie J. D. i P. D. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. (obecnie: (...) Bank (...) S.A. w W.) umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...). Powodowie umowę zawarli jako konsumenci. Umowa składała się z części ogólnej ((...)) i części szczególnej ((...)). W sprawach nieuregulowanych umową zastosowanie mają postanowienia „Ogólnych warunków udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H.”. W § 1 (...) wskazano, że kredyt denominowany udzielony był w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 61.619,36 CHF z przeznaczeniem na finansowanie inwestycji polegające na dokończeniu budowy domu jednorodzinnego w M.. Okres kredytowania został określony od 16 marca 2006 r. do 25 marca 2031 r. Aneks nr (...) strony zwiększyły kredyt o kwotę stanowiącą równowartość 16.528,24 CHF. Wypłata kwoty miała nastąpić w złotych z zastosowaniem mechanizmu tzw. denominacji opisanego w § 1 ust. 2 (...) tj. została przeliczona według kursu kupna tej waluty zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku, w dniu uruchomienia środków. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej zmiana kursu waluty miała wpływać na wypłacane przez bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty miał ponosić kredytobiorca (§ 1 ust. 3 (...)). Kredyt miał podlegać spłacie w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Spłata kredytu miała następować zgodnie z harmonogramem spłaty z zastosowaniem mechanizmu opisanego w § 13 ust. 7 (...) tj. w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej spłata miała następować w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, a do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosowano kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu spłaty. Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej, powiększanej o marżę banku. Stopa bazowa odpowiadała stawce LIBOR 3M w przypadku kredytów denominowanych w CHF (§ 2 (...)). Oprocentowanie kredytu w dniu zawarcia umowy wynosiło 3,38 % p.a., a marża banku w dniu udzielenia kredytu wynosiła 2 % p.a. (§ 1 (...)). Na wiosek powodów o zmianę waluty spłaty strony zawarły w dniu 2 lutego 2015 r. porozumienie zgodnie, z którym spłata może być dokonywana bezpośrednio w walucie kredytu.

Sąd ustalił także, że umowa zawarta została przez strony z wykorzystaniem przedłożonego przez Bank wzorca umownego, bez możliwości negocjacji jej treści. Swoboda wyboru powodów ograniczała się jedynie do możliwości jej zawarcia bądź odmowy zawarcia na warunkach przedstawionych jednostronnie przez pozwanego Bank. Pozwany nie dopełnił spoczywających na nim obowiązków informacyjnych względem powodów. Strona pozwana nie przedstawiła sądowi żadnego wartościowego materiału dowodowego, który wskazywałby na to, że przekazała powodom istotne informacje, które pozwalałyby im ocenić rzeczywisty poziom ryzyka związanego z kredytem indeksowanym do franka szwajcarskiego, w tym także oszacować rzeczywisty całkowity koszt tego kredytu. Bank nie udzielił informacji, które umożliwiłyby powodom rozeznanie się co do tego, jak duże jest ryzyko wzrostu kursu CHF w relacji do PLN, uwzględniając przy tym wieloletni okres związania stron umową kredytu.

Sąd zważył, że zgodnie z przepisem art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przesłanką dopuszczalności powództwa o ustalenie jest więc w pierwszej kolejności posiadanie interesu prawnego w wytoczeniu takiego powództwa. Interes prawny w szczególności istnieje wówczas gdy dokonanie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa jest niezbędne do usunięcia stanu niepewności w tej kwestii a więc w sytuacji gdy np. sporne jest między stronami, tak jak miało to

miejsce w niniejszej sprawie, czy zawarta przez nie umowa jest ważna. Co do zasady przyjmuje się również, że strona nie posiada interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie gdy może wystąpić z dalej idącym roszczeniem np. o zapłatę.

W przedmiotowej sprawie powodowie połączyli w jednym pozwie żądanie stwierdzenia nieważności umowy z żądaniem zapłaty kwoty odpowiadającej dotychczas spełnionych przez nich w związku z jej wykonywaniem świadczeń. Przesłanką uznania za uzasadnione żądania zapłaty jest niewątpliwie ustalenie nieistnienia umowy, jednak w ocenie Sądu w realiach niniejszej sprawy nie pozbawia to powodów interesu prawnego do uzyskania odrębnego stwierdzenia nieważności umowy. Umowa stron wiązałyby strony jeszcze do 2031 r. Roszczenie o zapłatę dotyczy natomiast wyłącznie dotychczas dokonanych przez powodów wpłat na rzecz pozwanego. Dokonanie ustalenia co do ważności umowy stron, a w konsekwencji stwierdzenia jej nieważności usunie więc stan niepewności co do sytuacji prawnej stron w przyszłości. W tej sytuacji w ocenie Sądu powodowie posiadają interes prawny w ustaleniu nieistnienia przedmiotowej umowy.

Oceniając zasadność żądania ustalenia nieważności umowy stron Sąd badał czy umowa ta odpowiada istocie umowy kredytowej, czy w chwili jej zawarcia zawierała klauzule abuzywne naruszające równowagę interesów stron oraz czy nie naruszała zasad współżycia społecznego w zakresie uczciwości w obrocie gospodarczym. Powodowie wskazywali klauzule umowne, które w ich ocenie mają charakter abuzywny, m.in. § 1 ust. 2 (...) i § 13 ust. 7 (...). Zaznaczyć należy, że w rzeczywistości mogą one zostać uznane za niedozwolone, ponieważ dają pozwanemu możliwość narzucenia sposobu ustalania wysokości kwoty przy wypłacie kredytu oraz podlegającej zwrotowi, a w konsekwencji również wysokości rat i odsetek, a więc głównych świadczeń kredytobiorcy. Co więcej, umowa nie zawiera przy tym żadnych mechanizmów ochronnych względem konsumenta, które pozwoliłyby rozłożyć ryzyko znaczącej aprecjacji waluty indeksacji na obie strony stosunku umownego, obarczając nim wyłącznie kredytobiorcę. Na podstawie art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Natomiast art. 385¹ § 1 k.c. opisuje niedozwolone postanowienia umowne i na jego podstawie postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z definicją zawartą w art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta i właśnie z takimi okolicznościami mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Klauzule dotyczące mechanizmu indeksacji przy wypłacie i spłacie kredytu mogą uchodzić za niedozwolone, albowiem przyznają wyłącznie bankowi prawo do dowolnego przerwania odpowiedzialności za ryzyko związane z wzrostem kursu waluty na powodów. Takie klauzule już od dawna wskazywane są jako abuzywne z uwagi na nieokreślony i nieobiektywny miernik, podług którego następuje ostatecznie określenie wysokości zobowiązania kredytobiorcy, które jest niemożliwe do przewidzenia i obliczenia w chwili zawarcia umowy (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2018 r., I CSK 628/17).

W ocenie Sądu nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego, bowiem nie są to okoliczności istotne na gruncie art. 385² k.c. oraz oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta. Zwrócić należy natomiast uwagę na fakt, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a co za tym idzie również wysokości zobowiązań konsumenta. Zaznaczyć należy bowiem, że pozwany jest profesjonalistą i prowadzi działalność gospodarczą w zakresie czynności bankowych. Natomiast powodowie, jako osoby fizyczne zawarły umowę niezwiązaną bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub zawodową, w związku z tym bez wątpienia w niniejszej sprawie posiadają status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. W samej umowie wskazano

także, że kredyt jest przeznaczony na dokończeniu budowy domu jednorodzinnego w M.. Okoliczności te potwierdzili powodowie w swoich zeznaniach.

Sąd rozważył, że abuzywność zapisów umowy powinno się badać na moment dokonywania czynności prawnej przez konsumenta z przedsiębiorcą. Z związku z powyższym, wprowadzenie tzw. ustawy antyspredowej z dnia 26 sierpnia 2011 r. nie miało znaczenia w niniejszej sprawie. Nie mogą być brane pod uwagę zmiany w ustawodawstwie wprowadzane po zawarciu umowy oraz sposób wykonywania umowy przez przedsiębiorcę, w szczególności zmiany w treści stosunku prawnego, który z powodu jego ukształtowania a priori jest nieważny od samego początku.

Na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zatem kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu określonej kwoty środków pieniężnych, którą jest kwota kapitału mu udostępnionego i przez niego wykorzystanego. Bank nie może więc żądać zwrotu większej kwoty aniżeli ściśle określonej i oddanej do dyspozycji klienta. Natomiast Sąd zwrócił uwagę na fakt, że kwota, którą powodowie mieli zwrócić pozwanemu nie została dostatecznie i ściśle w umowie określona, nie odpowiada ona nominalnie kwocie wykorzystanego kredytu i nie są określone w sposób obiektywny zasady jej ustalenia. Jeżeli umowa zawiera jakiegokolwiek zapisy, które dopuszczają dowolną waloryzację, to jest ona niezgodna z przepisami art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 358¹ § 2 i 5 k.c., ponieważ rażąco narusza interesy konsumenta.

Nieprecyzyjne i dowolne odwołanie się do bliżej nieznannej tabeli kursów sporządzanej na wewnętrzne potrzeby przez bank narusza wskazany przepis. Szczególnie istotne jest to, że strona powodowa nie wiedziała i nie mogła wiedzieć według jakiego kursu ostatecznie zostanie przeliczona jej rata, z każdym kolejnym miesiącem powodowie nie wiedzieli więc w praktyce ile wynosi rata, którą zobowiązani są uiścić. Naruszenie więc przez bank art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe jest oczywiste.

W myśl art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Odwołanie się do tabeli kursów sporządzanej na wewnętrzne potrzeby banku jest nieprecyzyjne, w związku z czym narusza wskazany przepis. Ze względu na wyeliminowanie abuzywnych klauzul waloryzacyjnych z umowy, sprzeczność umowy z przepisem art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe tylko się pogłębia, albowiem brak jest wówczas jakiegokolwiek obiektywnego miernika według którego można przeliczyć kurs walut. Powoduje to w efekcie nieważność całej umowy kredytowej – zgodnie z treścią art. 58 k.c. Konsekwencją powyższego jest, to, że strony są obowiązane zwrócić sobie wzajemnie to, co już świadczyły na rzecz drugiej strony. Powodowie są tego świadomi, podobnie jak innych ewentualnych konsekwencji ustalenia nieważności umowy, co oświadczyli podczas rozprawy w dniu 20 czerwca 2022 r.

Dodać ponadto trzeba, że umowę należy ocenić jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami także i z tej przyczyny, że nawet, gdyby za rzeczywistą przyczynę wytoczenia powództwa uznać nie tyle skutki tzw. spreadu, co sam fakt znacznego wzrostu kursu franka szwajcarskiego to w dniu zawarcia umowy powodowie obejmowali swoją świadomością możliwość kilkuprocentowej zwwyżki i jej skutki. Taka świadomość ryzyka nie obejmuje, w ocenie Sądu, świadomego ryzyka uwolnienia kursu waluty przez kraj emisji i w efekcie zwwyżki kursu o 100%. To na pracownikach banku, jako profesjonalistach, spoczywał obowiązek wyczerpującego wyjaśnienia konsumentowi skutków takich zdarzeń, istoty gwarantowania waluty przez kraj emisji i możliwych skutków jej uwolnienia, w celu uzyskania pełnego obrazu ryzyka i możliwości jego rozważenia. Ponadto, o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, w powiązaniu z powyższymi rozważaniami, świadczy także fakt, że w przypadku tak znacznego, niemożliwego do przewidzenia wzrostu kursu waluty, cały ciężar tego zdarzenia został przerzucony na kredytobiorcę. Bank natomiast, który udzielił powodom kredytu następnie pozyskiwał do swojej dyspozycji z tytułu rat

środki znacznie wyższe, niż zaangażował, w związku z niemal podwojonym kursem franka szwajcarskiego – tak dalece niewspółmierne do środków wydatkowanych i rozsądnych zysków, że skutek ten czyni ważność umowy niemożliwą do obrony.

W niniejszej umowie kredytu pozwany zawarł klauzule abuzywne. Pozwany już na etapie konstruowania wzorca umowy naruszył dobre obyczaje. Miał on pełną dowolność kształtowania wzorca umowy i mógł zawrzeć w nim mechanizm ustalania kursu waluty korzystny dla konsumenta, albo przynajmniej obiektywny i sprawiedliwy. Taki, aby konsument mógł zweryfikować realną wartość kredytu i przede wszystkim rat, które będzie musiał zapłacić. Niewątpliwie pomogłoby to uzyskać powodom pełny obraz ryzyka w przypadku zawarcia umowy kredytu w walucie obcej.

Z uwagi na uznanie przez Sąd abuzywności klauzul waloryzacyjnych, konieczne stało się dokonanie analizy ewentualnych skutków prawnych, do których prowadziłyby wyeliminowanie ich z umowy stron. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c., postanowienia te nie wiązałyby powodów i to od momentu zawarcia umowy kredytowej. Powyższe rozstrzygnięcie powoduje, że postanowienia te stają się bezskuteczne wobec powodów, lecz jednocześnie powoduje to powstanie pewnego rodzaju „luki” w stosunku prawnym. W związku z tym powstaje problem możliwości uzupełnienia umowy innymi postanowieniami. Z bogatego dorobku orzeczniczego TSUE wynika, że nic nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy zastąpił nieuczciwe postanowienie umowne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym (por. m.in. wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., sygn. akt C-26/13). Jednakże w orzecznictwie sądów krajowych wielokrotnie potwierdzano, że w polskim porządku prawnym nie istnieją przepisy o charakterze deklaratywnym, którymi można by w ten sposób „zapełnić” niejako powstałe braki w umowie. W ocenie Sądu utrzymanie umowy w pozostałym zakresie (tzw. „odfrankowanie” kredytu) również nie jest możliwe, albowiem uczyniłoby to umowę niemożliwą do wykonania. Na marginesie wskazać należy, że zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 3 października 2019 r. (w sprawie C-260-18), sąd krajowy nie jest również władny uzupełniać powstałej wobec uznania za bezskuteczne niektórych z postanowień umowy luki poprzez odwołanie się do kursu średniego NBP.

Mając powyższe na względzie Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 385¹ k.c. i art. 58 § 1 i 2 k.c. ustalił nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) zawartej dnia 16 marca 2006 r. między P. D. i J. D., a (...) Bank (...) S.A. w G. – przednikiem prawnym pozwanego (pkt 1 wyroku).

Sąd uznał, że żądanie główne o zapłatę jest zasadne w całości, tj. co do kwoty 75.505,40 zł i kwoty 14.661,17 CHF tytułem zwrotu świadczeń uiszczonych przez powodów w związku z nieważnością umowy kredytu. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową, ten obowiązany jest do jej zwrotu. W niniejszej sytuacji zasadność roszczenia głównego Sąd rozważył w oparciu o przepis art. 409 k.c., zgodnie z którym obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Najbardziej kluczową kwestią jest wykładnia sformułowania „zużył” lub „utracił” w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Wykładnia językowa nie prowadzi do wystarczającego rezultatu. Nakazuje bowiem jedynie badać stan wzbogacenia strony, która uzyskała korzyść majątkową. Nie można natomiast jednoznacznie stwierdzić, czy roszczenia stron należy rozpatrywać zupełnie od siebie niezależnie, czy też świadczenie wzajemne należy brać pod uwagę jako element stanu majątkowego strony wpływający na wysokość wzbogacenia. W doktrynie problem ten dostrzegany był jako spór pomiędzy zwolennikami tzw. teorii dwóch kondycji i tzw. teorii salda. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. (sygn. III CZP 6/21), należy rozpatrzyć ten aspekt wedle teorii dwóch kondycji. W związku z tym, w przypadku następczej nieważności umowy, po obu jej stronach występują dwa niezależne od siebie roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszej sprawie, dlatego Sąd przyjął za słuszny wskazany pogląd SN. Konsekwencją powyższego było uwzględnienie roszczenia głównego o zapłatę, w kwocie wskazanej przez powodów. Kwoty składające się na to roszczenie nie zostały skutecznie zakwestionowane przez pozwanego, bowiem powodowie oparli się na zaświadczeniu z banku o dokonanych spłatach (k. 48-52 i 131-135 akt) z których wynikała kwota ich żądania.

Mając powyższe okoliczności na względzie w punkcie II wyroku, Sąd na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 58 k.c. zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 75.505,40 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 7 listopada 2019 r. do dnia zapłaty i kwotę 14.661,17 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 3 marca 2021 r. do dnia zapłaty.

Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie zgodnie z żądaniem pozwu w tym zakresie na podstawie art. 481 k.c., tj. od dnia 7 listopada 201 r. (dzień po posiedzeniu w sprawie zawezwania do próby ugodowej) do dnia zapłaty oraz od dnia 3 marca 2021 r. (dzień po odebraniu przez pozwanego odpisu pozwu – k. 378 akt) do dnia zapłaty.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie III wyroku z uwzględnieniem wyniku sprawy, którą pozwany przegrał w całości. Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Stosownie natomiast do art. 186 § 2 k.p.c. jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie, sąd na żądanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, odpowiedź na pozew, sprzeciw lub zarzuty od nakazu zapłaty, uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Na koszty procesu i zawezwania do próby ugodowej, które ponieśli powodowie składały się opłata od pozwu – 1.000 zł, koszty zastępstwa procesowego – 5.400 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł, opłata od wniosku o zawezwanie do próby ugodowej – 300 zł, koszty zastępstwa procesowego przy zawezwaniu do próby ugodowej -240 zł oraz opłaty skarbowe przy zawezwaniu do próby ugodowej – 51 zł. Z tego tytułu zasądzono od pozwanego na rzecz powodów kwotę 7.025 zł (1.000 zł + 5.400 + 34 zł + 300 zł + 240 zł + 51 zł) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu. Wysokość przyznanych powodom kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił na podstawie § 2 pkt 6 oraz § 8 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Sąd wskazuje, że wniosek strony powodowej o przyznanie kosztów zastępstwa w podwójnej wysokości nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie nie uzasadniał zasądzenia kosztów w podwójnej wysokości, a zasądzona stawka w pełni uwzględniała jego udział w sprawie.

SSO Agnieszka Dutkiewicz

Z:

1. O..
2. Odpisy wyroku z uzasadnieniem dor. pełnomocnikom stron;
3. K.. 14 dni